

**АНАЛІЗ ДИНАМІКИ РЕЦЕПТУРНОГО ВІДПУСКУ
ЦУКРОЗНИЖУЮЧИХ ПРЕПАРАТІВ
ЗА ДЕРЖАВНОЮ ПРОГРАМОЮ «ДОСТУПНІ ЛІКИ»**

Волкова А.В., Терещенко Л. В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна
socpharm@nuph.edu.ua

Аптечним закладам в Україні була завжди притаманна активна позиція відносно реалізації масштабних державних програм, які запроваджуються у системі охорони здоров'я. Не виключенням з цього є програма «Доступні ліки», яка розпочала наймасштабніший процес забезпечення хворих на серцево-судинні патології, цукровий діабет (ЦД) II типу та бронхіальну астму доступними лікарськими препаратами (ЛП). Станом 01.09.2019 р. договір про участь в програмі реімбурсації з Національною службою охорони здоров'я України успішно уклали вже 1108 аптечних установ (юридичних осіб суб'єктів господарювання), а зараз понад 750 (32,16%) аптечних закладів є ефективними учасниками у реалізації зазначеної програми. ВООЗ високо оцінили ефективність впровадження зазначеної програми, опублікувавши відповідний звіт. При цьому, слід зазначити, що реалізація зазначеної програми на макроекономічному рівні залежить від ефективності її виконання на рівні різних суб'єктів господарювання. Означене й обумовило мету наших досліджень.

Мета досліджень – аналіз динаміки відпуску та компенсації вартості споживання цукрознижуючих ЛП, які відпускають по рецептах за програмою «Доступні ліки» в мережевій аптеці. ЦД II типу був вибраний виходячи із актуальності питання підвищення рівня доступності ЛП для соціально незахищених верст населення. Так, за офіційними даними в 2018 р. ЦД був діагностовано у 130 тисяч українців, що на 3,4 % більше, ніж за попередній 2017 р., а згідно з статистичними даними України кількість хворих на ЦД у період з 2007–2017 рр. збільшилася удвічі. Епідеміологи визначають, що переважна більшість хворих на ЦД II – це люди пенсійного віку. Тому

питання підвищення рівня доступності життєвонеобхідних препаратів для патогенетичного лікування ЦД II типу є соціально важливим. Об'єктом досліджень стали дані первинного управлінського обліку відпущених ЛП за рецептами лікарів первинної медико-санітарної ланки із мережевою аптеки, що розташована в Одеській області з 16.02.2018 р. по 31.12.2018 р. Використовувалися дані фактичної вартості ЛП, суми їх компенсації та коштів, які були сплачені безпосередньо хворими.

Результати дослідження. За результатами проведених досліджень нами встановлено наступне. У період, який нами досліджувався всього було відпущено хворим за програмою «Доступні ліки» ЛП на суму 126060,88 грн, із них компенсовано державою 98365,03 грн. Тобто, загальна сума, яка була сплачена хворими складає 27695,85 грн або 21,97%. Таким чином, значення загального рівня компенсації дорівнював 78,03%. У структурі відпущених ліків домінуючі позиції займали ЛП, які використовуються у лікуванні серцево-судинних патологій. Питома вага (%) вартості відпущених ЛП на потреби хворих по зазначеній патології у загальній вартості відпущених ЛП (фактична вартість) дорівнювала 80,37%, а у показниках компенсації 80,10%. На другому місці представлені ЛП, які використовуються у лікуванні ЦД II типу, а третю позицію зайняли препарати для лікування бронхіальної астми.

У «Державній програмі» приймають участь 3-и цукрознижуючих ЛП за міжнародною непатентованою назвою, а саме Гліклазид, Глібенкламід та Метформін. За результатами аналізу динаміки відпущених та компенсованих ЛП хворим на ЦД II типу ми спостерігали суттєве збільшення зазначених вартісних показників у липні, серпні та у листопаді 2018 р.. При цьому, треба відмітити, що найбільше зростання показників спостерігалось також наприкінці року, а саме у листопаді (3065,25 грн фактична вартість відпущених ЛП та 2360,0 грн вартість компенсації їх вартості з боку держави). Цікавим є також факт поступового зростання сум відпущених ЛП з лютого до травень місяць, потім спостерігалось суттєве падіння зазначених показників зі зростанням вже у наступному липні 2018 р.).

Наявність пікоподібного збільшення сум відпуску ЛП у листопаді пов'язане з недосконалістю процесу фінансування державних програм в Україні. Так, наприклад, на початку 2019 р. виникла проблема з розподілом бюджетних коштів у деяких областях країни, в наслідок чого в січні цього ж року аптечним закладам було компенсовано лише 14,5 млн. грн за фактично відпущені хворим ЛП за рецептами лікарів. Для порівняння, зазначений показник у грудні 2018 р. дорівнював 170 млн. грн. Крім цього, у більшості регіонів країни відмічається факт збільшення сум коштів, що повинні бути направлені на компенсацію вартості ЛП на казначейських рахунках наприкінці кварталу або року. Наприклад, у березні 2019 р. аптечним закладам було компенсовано 128 млн. грн, що становить більше 50,0% всіх коштів, що були виділені на реалізацію відповідних заходів МОЗ України на весь I квартал року.

За результатами аналізу динаміки коефіцієнту компенсації, якій розраховується відношення суми компенсації за спожиті ЛП до фактичної вартості ЛП, які відпущені з аптечного закладу встановлено наступне. Всього за період, якій досліджувався, хворим на ЦД II типу було відпущено препаратів на загальну суму 18766,0 грн, а компенсовано – на суму 14254,12 грн, тобто самі хворі сплатили лише 4511,88 грн або 24,04% фактичної вартості ЛП. Таким чином, рівень компенсації за означеною групою препаратів дорівнював значенню 75,96%.

Позитивним виглядає той факт, що саме за цукрознижуючими препаратами зазначений показник був найнижчим, порівняно з даними по ЛП, які використовуються у лікуванні бронхіальної астми (89,07%), а також серцево-судинних патологій (77,76%). Встановлено, що у асортименті відпущених ЛП за вартісним показником домінують препарати вітчизняного виробництва (64,35%). З соціально-економічної точки зору зазначену характеристику процесу, що досліджується можна оцінити позитивно. Цей факт, на нашу думку, потребує подальших досліджень, а саме у напрямку

визначення основних факторів, які впливають на означений процес, як на рівні країни, так й окремих аптечних закладів.

В цілому треба зазначити, що впровадження програми «Доступні ліки» стало одним із найважливіших заходів, які були реалізовані державою упродовж останніх 5 років у напрямку забезпечення хронічних хворих доступними ЛП.

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ОПТОВОГО СЕКТОРУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ БОЛГАРІЇ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ЛІКАРСЬКОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ

Воскобойнікова Г. Л., Довжук В. В., Коновалова Л. В., Заверталюк К. В.
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ,
Україна

У фармацевтичному секторі країн Європейського союзу, функціонування оптових компаній безпосередньо залежить від політики, яка здійснюється в сфері охорони здоров'я, запровадження страхової медицини для вирішення основних проблем системи охорони здоров'я в країнах Східної Європи. Болгарський фармацевтичний ринок є одним з найменших в Європі, але є сектором економіки, який демонструє найшвидше зростання в Болгарії.

З 2012 році болгарське фармацевтичне законодавство гармонізоване з відповідним європейським законодавством і регулює такі галузі: виробництво, імпорту та дистрибуцію діючих речовин та торгівлю фармацевтичними препаратами. Відповідно до поправок до Закону про лікарські засоби у галузі медицини людини 2007 року, виробництво, експорт та дистрибуція активних фармацевтичних інгредієнтів (АФІ) повинні відповідати директивам ЄС про Належну виробничу практику та Належну практику дистрибуції, відповідальним регуляторним органом, який ліцензує виробництво та торгівлю лікарськими засобами та здійснює нагляд за